

מעשה דרב כהנא-הספור והתרגום

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף קיז עמוד א

ההוא גברא דהוה בעי אחוויי אתיבנא דחבריה, אתא לקמיה דרב, א"ל: לא תחוי ולא תחוי, א"ל: מחוינא ומחוינא. יתיב רב כהנא קמיה דרב, שמטיה לקועיה מיניה. קרי רב עילויה: +ישעיהו נא+ בניך עולפו שכבו בראש כל חוצות כתוא מכמר, מה תוא זה כיון שנפל במכמר אין מרחמין עליו, אף ממון של ישראל כיון שנפל ביד עובדי כוכבים אין מרחמין עליו.

א"ל רב: כהנא, עד האידנא הוה פרסאי דלא קפדי אשפיכות דמים, והשתא איכא יוונאי דקפדו אשפיכות דמים ואמרי מרדין מרדין, קום סק לארעא דישראל, וקביל עלך דלא תקשי לרבי יוחנן שבע שנים.

אזיל אשכחיה לריש לקיש דיתיב וקא מסיים מתיבתא דיומא לרבנן, אמר להו: ריש לקיש היכא? אמרו ליה: אמאי? אמר להו: האי קושיא והאי קושיא, והאי פירוקא והאי פירוקא. אמרו ליה לריש לקיש. אזל ריש לקיש א"ל לרבי יוחנן: ארי עלה מבבל, לעיין מר במתיבתא דלמחר.

למחר אותבוה בדרא קמא קמיה דר' יוחנן, אמר שמעתתא ולא אקשי, שמעתתא ולא אקשי, אנחתיה אחורי שבע דרי עד דאותביה בדרא בתרא. א"ל רבי יוחנן לר"ש בן לקיש: ארי שאמרת נעשה שועל! אמר: יהא רעוא דהני שבע דרי להו חילוף שבע שנים דאמר לי רב. קם אכרעיה, א"ל: נהדר מר ברישא, אמר שמעתתא ואקשי, אוקמיה בדרא קמא, אמר שמעתתא ואקשי. ר' יוחנן הוה יתיב אשבע בסתרקי, שלפי ליה חדא בסתרקא מתותיה, אמר שמעתתא ואקשי ליה, עד דשלפי ליה כולהו בסתרקי מתותיה עד דיתיב על ארעא.

רבי יוחנן גברא סבא הוה ומסרחי גביניה, אמר להו: דלו לי עיני ואחזייה, דלו ליה במכחלתא דכספא, חזא דפרטיה שפוטתיה, סבר אחוך קמחיך ביה, חלש דעתיה ונח נפשיה. למחר אמר להו רבי יוחנן לרבנן: חזיתו לבבלאה היכי עביד? אמרו ליה: דרכיה הכי.

על לגבי מערתא, חזא דהוה הדרא ליה עכנא, א"ל: עכנא, עכנא, פתח פומיך ויכנס הרב אצל תלמיד, ולא פתח. יכנס חבר אצל חבר, ולא פתח. יכנס תלמיד אצל הרב, פתח ליה, בעא רחמי ואוקמיה.

א"ל: אי הוה ידענא דדרכיה דמר הכי לא חלשא דעתי, השתא ליתי מר בהדן, א"ל: אי מצית למיבעי רחמי דתו לא שכיבנא אזילנא, ואי לא - לא אזילנא, הואיל וחליף שעתא חליף.

תייריה, אוקמיה, שייליה כל ספיקא דהוה ליה ופשטינהו ניהליה. היינו דאמר ר' יוחנן: דילכון אמרי, דילהון הי

תרגום מעשה דרב כהנא

אדם אחד שהיה רוצה להראות [לגויים] על תבן של חברו. בא לפני רב. אמר לו: לא תראה ולא תראה. אמר לו: מראה ומראה אני. ישב רב כהנא לפני רב, שמט את צווארו ממנו. קרא רב עליו: 'בניך עולפו שכבו בראש כל חוצות כתוא מכמר' (ישעיהו נא), מה תוא זה כיוון שנפל במכמר אין מרחמין עליו, אף ממון של ישראל כיון שנפל ביד עובדי כוכבים אין מרחמין עליו.

אמר לו רב: כהנא, עד עכשיו היו פרסיים שלא היו מקפידים על שפיכות דמים, ועכשיו יש יוונים שמקפידים על שפיכות דמים. קום עלה לארץ ישראל, וקבל עליך שלא תקשה לרבי יוחנן שבע שנים.

הלך, מצאו לריש לקיש שיושב ומסכם את ישיבת היום לחכמים. אמר להם: ריש לקיש היכן? אמרו לו: מדוע? אמר להם: זו קושיא וזו קושיא, וזה תירוצא וזה תירוצא. [[שמפני חריפותו וידיעתו כיוון לכל מה שנידון בבית המדרש] אמרו לו לריש לקיש. הלך ריש לקיש אמר לו לרבי יוחנן: ארי עלה מבבל; יעיין אדוני בישיבה של מחר.

למחר הושיבו אותו בשורה הראשונה לפני ר' יוחנן. אמר ר' יוחנן שמועה ולא הקשה, שמועה ולא הקשה, הוריד אותו אחורנית שבע שורות, עד שהושיב אותו בשורה האחרונה. אמר לו ר' יוחנן לר' שמעון בן לקיש: ארי שאמרת נעשה שועל! אמר [רב כהנא בלבד]: יהי רצון שאותן שבע שורות תהיינה תמורת שבע השנים שאמר לי רב. עמד על רגליו, אמר לו ר' יוחנן: שיחזור אדוני מתחילה. אמר שמועה והקשה, הושיבוהו בשורה הראשונה, אמר שמועה והקשה. ר' יוחנן היה יושב על שבעה כרים, הורידו לו כר אחד מתחתיו. אמר שמועה והקשה לו, עד שהורידו לו את כל הכרים מתחתיו עד שישב על הארץ.

ר' יוחנן אדם זקן היה ונשמטו גביני עיניו. אמר להם: הגביהו לי את עיני ואראה אותו. הרימו לו את גביניו במכחול של כסף, ראה שהיו שפתיו פרוטות. סבר שצוחק הוא עליו, חלשה דעתו [של ר' יוחנן], ומת [רב כהנא]. למחר אמר להם ר' יוחנן לחכמים: ראיתם את הבבלי איך הוא עושה? אמרו לו: כך דרכו. [כך עשויות פניו שהוא נראה כצוחק, אבל באמת הוא לא צחק]

נכנס לתוך המערה [של הקבורה], ראה שהיה מסובב על ידי עכנא [נחש]. אמר לו: עכנא עכנא, פתח פיק וייכנס הרב אצל תלמיד, ולא פתח. יכנס חבר אצל חבר, ולא פתח. יכנס תלמיד אצל הרב, פתח לו. ביקש רחמים והקימו.

אמר לו: אילו ידעתי שדרכו של אדוני כך [שכך מראה פניו], לא היתה נחלשת דעתי. עכשיו, שיבוא אדוני איתי. ועברה השעה - עברה [וכבר קם].

העירו, העמידו, שאלו [ר' יוחנן את רב כהנא] כל הספיקות שהיו לו ופתר אותם לו. זהו שאמר ר' יוחנן [בכמה מקומות] - מה שאני אומר שלכם, שלהם [של בני בבל] היא, [שהם הדברים שלמד מרב כהנא באותו זמן].